

פרק המניח

מתנתין

אדם המניח את הכד ברשות הרבים ללא השגחה, אפילו אם הניחו שם בהיתר, כגון שהיה נצרך לפוש מטורח הדרך, (1) ובא אדם אחר ונתקל בה, בחבית [ב"כד"], ושברה,

פטור הנתקל בחבית ושיברה מלשם לבעל החבית את דמי החבית, מהטעם שיתבאר בגמרא. (2)

ואם הנתקל בחבית חוזק בה, הרי בעל החבית חייב בתשלומי נזק. (3)

פרה שהיתה רובצת ברשות הרבים, ונתקלה בה פרה אחרת, וניזוקה הפרה המהלכת, פטור בעל הפרה הרובצת מלשם, משום שהיה לפרה המהלכת לעבור בדרך אחרת ולא היתה ניזוקית]. ועיין ברבינו פרץ [שם] שאדם עניו למעלה ואינו רואה את המונח למטה בארץ, ואינו יודע להיזהר. אבל בהמה, עיניה למטה ויכולה להיזהר, וכן מבואר בתוספות להלן עמוד ב [ד"ה לפי].

אבל הפני יהושע כתב, כיון שאסור להניח כד ברשות הרבים, לכן אין על האדם להיזהר בדרכו שלא להזיק או שלא להנזק מכד המונח ברשות הרבים. אך דברים שדרך בני אדם להניח ברשות הרבים, אם יתקל בהם אדם, ויזוק, המזיק פטור. ומה שמצינו שהניזק חייב ללכת בדרך אחרת, מדובר במקרה שדרך לעשות כן. ועיין נחלת דוד שתמה על דבריו.

2. לשון רש"י: פטור — הנתקל. וביאר הפני יהושע, שהיה מקום לטעות ולומר ש"הוזק" בעל החבית, שהוא ניזוק מחמת שהנתקל שבר את החבית, ולא סילק את השברים, וניזוק בהם בעל החבית. ולכן משמע רש"י שלא כך הוא הביאור, כי הנתקל פטור אם ניזוק בעל הבית, לפי שאין לו חיוב לסלק את השברים, ובעל הבית חייב בנזקיו.

3. להלן מט א מבואר שיש שני אופנים בנזק של

1. כתב המאירי: "המניח את הכד ברשות הרבים כגון שהיה עייף, והניחה ליפש, ובא אחר ונתקל בה ושברה, פטור הנתקל". ומשמע מדבריו שאף על פי שהותר לאדם להניח את חביתו כדי לפוש כדאיתא לעיל [כ א, עבידי אינשי דמנחי גלימא ומתפחי, ומסברא אין חילוק בין בגד לחבית], אם בא אחר והזיקו פטור, וכן אם יוזק הנתקל, בעל החבית חייב.

וביאר באבן האזל [יג ה] שההיתר להניח כליו ברשות הרבים הוא רק בשעה שהבעלים נמצאים בסמוך ויכולים לשמור שלא ינזקו מחמתם. אבל כאן מדובר במניח את הכד, והשאירו ללא השגחה, ולכן בעל הכד חייב.

אבל ברש"י [להלן לא א ד"ה לפוש] נקט שאדם העוצר לפוש ברשות הרבים הוא בגדר "פושע" לענין נזקין, ולדבריו, המניח פשע בעצם הנחתו את הכד ברשות הרבים, ומשום כך הנתקל בו ושברו, פטור. [ועיין שם בתוספות תלמיד ר"ת שמיישב את הראיה מהא דעבידי אינשי דמנחי גלימא]. וכן בתוספות [עמוד ב ד"ה אמאי] מבואר שהנחת הכד היא שינוי שנעשה שלא ברשות.

הקשה הפני יהושע, מדוע המניח את הכד, ובא אחר ונתקל בו ושברו, פטור המזיק, והרי הניזק היה יכול ללכת בדרך אחרת ולהימנע משבירת החבית? [כמו שמצינו להלן [לב א],